

középiskolába járó fiatalokkal, aki tiltott határátlépést kísérelt meg, *de nem tudta felsorolni, hogy Magyarország melyik országokkal határos, de arról sem tudott nyilatkozni, hogy nagyobb európai országok fővárosait hogyan hívják.*

A szakmunkástanuló és szakközépiskolába járó gyermekek magatartásánál a bűnelkövetés során ugyancsak érdekes jelenség állapítható meg. Az iskolázottabb, jobb családi háttérrel, magasabb ismeretekkel rendelkező fiatalok is gyakran követnek el bűncselekményt, az iskolából, gyakorlati munkahelyről, más nyilvános helyről különböző tárgyakat, motorkerékpárokat, szerszámokat tulajdonítanak el, hogy ezekkel a tárgyakkal saját műhelyükben gyakorolják szakmájukat, hobbiikat. A szakmai ismeret, az igyekevény elismerésre méltó, de nincs tulajdonságot.

Gyakran motiválja a fiatalokat az a tény is, hogy gyakorlati munkahelyükön az „öreg szakik” is visznek haza szerszámot, alkatrészt, vagyis lopnak. Ezekre a körülményekre is oda kellene figyelni.

Megyénkben az utóbbi években a középiskolába járó fiatalok között a bűnelkövetők száma *nagyobb számban növekedett, mint a tanulók száma.* Tényként volt megállapítható, hogy a tanulók közül egy sem volt helybeli lakos, kollégiumban, albérletben laktak, vagy bejárók voltak. *Ez megint nagy gond.* Hiányzik a családi kötődés.

Az iskoláknak jobb ismeretterjesztő munkát kellene a szülőknél végezni, a figyelmüket felhívni, hogy más helyiségben tanuló gyermekeikről ne feledkezzenek meg, azokat látogatással is ellenőrizzék, szeretetüket közvetlenül tolmácsolják, de levelezés útján is szoros kapcsolatot tartsanak, hívják fel a bejáró tanulók figyelmét a pályaudvarok veszélyességére.

Dr. Györök Ferenc (*r. vezérőrnagy, BM Rendőrtiszti Főiskola parancsoka*) hozzászólása:

Először is engedjék meg, hogy köszönetemet fejezzem ki a meghívásért, a tanácskozáson való részvétel lehetőségéért. Mind az előadások, mind a korreferátumok rendkívül magas színvonalúak, tudományos igényűek voltak, sok olyan új információt is szolgáltatottak, melyet főiskolai oktató-nevelő munkánk során hasznosítani tudunk. Hivatkoznék dr. Vigh József professzornak a bevezetőben mondott szavaira, miszerint jelen témakörrel kapcsolatban tovább gondolkodjunk és tegyünk javaslatokat a megoldás érdekében. Felszólalásomban először szeretném tájékoztatni a Kriminológiai Társaságot arról, hogy a Rendőrtiszti Főiskola évek óta elsőrendű feladatának tekinti a bűnügyi tudományok eredményeinek minél alaposabb, az aktualitásoknak megfelelő oktatását, a kriminológiai ismeretek, a tudományos kutatások eredményeinek hasznosítását. Célunk, hogy az általunk kibocsájtott tisztek szélesebb körű információval rendelkezzenek. Megszerzett ismereteik alapján minél aktívabban és eredményesebben végezzék a bűnüldöző munkát.

A bűnügyi tudományok általános ismereteinek (büntető anyagi és eljárásjog a kriminalisztika, az általános kriminológia stb.) oktatását követően a harmadik tanévben már hatodik éve folyik a témacsoportos-komplex képzés.

Figyelembe véve a korábbi oktatási évek tapasztalatait, a bűnügyi szakos hallgatók részére kidolgoztunk egy rendszerszemléleti alapon nyugvó egységes programot, a részletes tematikákat, amelyek alapján hatékonyabban folyhat a főiskolai oktatás.

A fiatalok bűnözése elleni harc kérdéseinek feldolgozására különös hangsúlyt helyezünk, jelentős óraszámot (30) fordítva erre a témacsoportra. Külön témaként kezeljük: az ifjúság általános helyzetének megismertetését, a gyermek- és ifjúságvédelem szervezetének felépítését; a fiatalokra vonatkozó büntető anyagi jogi és eljárásjogi szabályokat, jogi helyzetüket a büntetésvégrehajtási intézetben; megismertetjük hallgatóinkkal a fiatalok bűnözésének alakulását, a jogsértéseikben szerepet játszó főbb okcsoportokat, ajánlásokat teszünk a fiatalok csoportos bűnözésének visszaszorítására, bűnözésük megelőzésére.

Felhasználva e fórum adta lehetőséget, szeretnék rámutatni két olyan jelenségre, melyek az utóbbi években elszaporodtak, a korábbi időszaknál

veszélyesebbé váltak, ezért fokozott politikai és társadalmi figyelmet érdemelnek. Egyik: az ismét nagyobb teret hódító csoportos bűnözés, a másik a fiatalok egészséges fejlődését veszélyeztető kábult állapotot, hangulat- és magatartásváltozásokat előidéző pszichotrop szerek használata, a kábítószerveszély.

Az ifjúság szocializációjának értékelése, vizsgálata során napjaink kutatói, kriminológusok, szociológusok, pszichológusok, gyakorlati szakemberek fokozott figyelmének központjába került, hogy a felnövekvő nemzedék hogyan veszi át, hogyan építi magába a felnőtt világ társadalmi rendjét, szerkezetét, a tevékenységet és az életmódot szabályozó norma- és értékrendszert, továbbá, hogy ezen átvétel révén hogyan válik az adott társadalom anyagi, szellemi kultúrájának újraterepítőjévé, folytatójává.

Arra szeretném felhívni a figyelmet, hogy a csoportos bűnözés egyes válfajai felélénkültek, mintha veszélyesebbé vált volna a „galeri-bűnözés”, különösen a politikai jellegű galerik tevékenysége. Azt sem tartom valószínűnek, hogy a tapasztalt visszaeső bűnözők szerepe csökkent volna a csoportképzésben és a vezér szerepe kisebb lenne a csoportban. De ha e téren lényeges változások következtek be, mint ahogy dr. Árvai József „Fiatalok és felnőttek együttes bűnözése” a Belügyi Szemlében megjelent cikkében (1984/9. szám) írja, akkor érdemes korábban felállított tételeinket felülvizsgálni.

Egy Békés megyében végzett felmérés szerint a fiatalok és felnőttek közösen elkövetett bűncselekményeiben nem az utóbbiak a kezdeményezők, mármint a tapasztalt visszaeső bűnözők. A felmérés szerint 51 közös ügyben 139 gyanúsított szerepelt, ebből 68 volt a fiatalok és 71 a felnőttek és a fiatalok az aktívabbak, a kezdeményezők. Ha ez országosan így lenne, mármint a gyermek- és fiatalok tapasztaltabbak, mint az idősebb bűnözők és ők a szervezők, akkor erre a kérdésre érdemes felfigyelni. Gondolom, hogy ez a helyzet csak Békés megyei érvényű.

A következő kérdés, amit szeretnék felvetni, ez a punk mozgalom, a kábítószerveszély és az e körben kialakult helyzet.

Ez bizonyos tekintetben összefügg a galeri-bűnözéssel. Javasolnám a Kriminológiai Társaságnak, hogy ezzel a kérdéssel többet foglalkozzunk. Itt veszélyes jelenségről van szó. Nagy Mihály írja „Csövesek és punkok Szegeden” című cikkében (Belügyi Szemle 1984. 2. szám). „Az utcákon, tereken,

nyilvános helyeken összeverődő fiatalok csoportosulásai között különböző irányzatok figyelhetők meg. A rendőri tapasztalatok arra utalnak, hogy a punkok magatartását utánzó bűnöző csoportok bűncselekmények elkövetésétől sem riadnak vissza. „A galeri bűnözéssel való foglalkozást, a galerikérés kezelését fontos kérdésnek tartom és tartottam mindig is, anélkül, hogy eltúloznám a veszélyt. Alapvető, hogyan ítéljük meg a helyzetet: hiba lenne a jelenség túlbecsülése. Ugyanilyen gondnak tartom e jelenség lebecsülését is, ez számos hiba forrása lehet.

Ismeretes, hogy a galeri problémát, a fiatalok csoportos bűnelkövetését mint formát, 1960-tól kísérjük figyelemmel. Az 1961–75-ös évek közötti időszak feldolgozása részben nyílt tanulmányokban, illetve belső használatra, megtörtént. 1976-tól a részletes feldolgozás szünetel minden valószínűség szerint azon ok következtében, hogy nyíltan ezek a csoportok valóban nem jelentkeznek úgy mint korábban, de fel kell figyelniük arra, hogy elsősorban a politikai jellegű csoportok szaporodnak, és itt nem nagy számokról van szó, hanem a veszélyességről. Az előbb említett punk mozgalom keretében, a zenekarok sleppjében szintén olyan nyugtalanító jelenségek vannak, amelyekre oda kell figyelni.

Engem nagyon megdöbbenett a Belügyi Szemle ez évi 5. számában megjelent cikk épp egy ilyen zenekarral kapcsolatban. (Molnár Gábor r.hadnagy és Kassa László ny.r.őrnagy: Egy amatőr zenekar által elkövetett izgatásról.) Aki nem olvasta, figyelmébe ajánlom. Én először nem akartam elhinni, hogy ilyen eset 1982-ben és 1983-ban (hosszabb folyamatról van szó) előfordulhat Magyarországon. Indokolt lenne tehát az utóbbi 10 év, ebből is különösen az utóbbi 5 esztendő galeri-problémájának alapos és gondos feldolgozása, azért, hogy később ne érjenek meglepetések bennünket. Néhány nagy lélegzetű monográfia és tanulmány után 1971 óta lényegében nem jelent meg ebben a témakörben alapos kutatást tükröző dolgozat. Lehetséges, hogy az 1975–79-es évek közötti időszak ezt nem is tette szükségessé. Nyilván ebben szerepe van annak, hogy a galerik külső megjelenésüket és általában a csoportosan elkövetett bűncselekmények a közvéleményt nem irritálták és nem zavarták úgy, mint korábban. A valóságban jelentkező problémákat sem vizsgáljuk véleményem szerint az említett utóbbi 5 évben jelentőségének megfelelően, és még odáig is elmentek néhányan, hogy az egész galeri-jelenség és galeri-probléma – szándékosan nem egyszerűen bűnözésről beszélek (a szakemberek előtt ismert, hogy itt miről van szó) – legutóbb egyesek megkérdőjelezték, hogy egyáltalán van-e ilyen probléma. Ismert az is, hogy 1976-tól megszűnt a jól kialakult rendszer alapján törté-

nő adatgyűjtés is, bár a jelenleg meglévő bűnügyi statisztika bizonyos adatokat tartalmaz ezzel kapcsolatban. De véleményem szerint a régebbi nagyon gondos és alapos, sokoldalú felmérés több eredményt hozott. Következésképpen az 1970-es évek végén és a napjainkban mutatkozó gondok vizsgálatának metodikája sem alakulhatott ki. Nem folyik, vagy csak elszórtan és részjelenségeket vizsgálva a punk mozgalomnak a kutatása. Ugyanilyen szükséges lenne fentiekkel párhuzamos vizsgálata a kábítószerhez hasonló drogok, gyógyszerek használatának, gyermek- és fiatalkorúak közötti elterjedésének és ezzel kapcsolatban a különböző vényhamisításoknak és gyógyszerlopásoknak a kérdése. Különös veszélyességgel bírnak egyes zenekarok eleppjeinek káros tevékenysége, a csoportos szipózások, az orvosi vényhamisítások vagy lopások útján beszerzett gyógyszerek szedése és egyéb más jelenségek.

A Rendőrtiszti Főiskolán a tisztek képzésében bizonyos nehézséget jelent ennek a problémakörnek a mélyebb kutatása megléte, pontosabban a jelenlegi feldolgozatlanság. Ezért nem oldható meg például a megelőzés hatásos módszereinek kialakítása. E kérdésekkel mélyrehatóbban kellene tehát foglalkozni.

Befejezésül örülök, hogy Vavró István elvtárs főreferátuma végén felvette az imperialista ideológiai diverzió, a fellazítás elleni harc kérdéseit. Hangsúlyozottabban kell a jövőben foglalkozni a külső hatások mellett a belső ellenséges ellenzék tevékenységével is. Ujból jelentkeznek fasiszta beütések. A rendőri szervek több olyan csoportot lepleztek le, ahol fasiszta jelszavakat hangoztattak, állam elleni bűncselekményt követtek el, vagy azokra készültek. Több az izgatások száma. Fontos a megelőzés a galerik bomlasztására. Meg kell akadályozni az antiszociális csoportok kialakulását.

Németh Zsolt (rendőrőrnagy, BRFK Gyermek- és Ifjúságvédelmi Osztály munkatársa) hozzászólása:

Menet közben fogalmazódott meg bennem az, hogy felszólaljak, és ezért elnézést kérek a hevenyészett gondolatokért. Szeretném arról tudósítani a Tisztelt Társaságot, hogy a közelmúltban nagyon fontos elhatározás született a Fővárosi Főügyészségen. A fiatalkorúak büntető ügyeiben készült vádiratot ezentúl megküldik a gyanúsított fiatalkorú iskolájának azzal a szándékkal, hogy aktivizálják őket. Az iskola ne maradjon a körön kívül, lássa pontosan, hogy mi történt a tanulóikkal, menjenek el a tárgyalásra, majd az általuk szükségesnek ítélt körben – szülői munkaközösséggel vagy osztályfőnöki órán – beszéljék meg az ügy tanulságait.

Néhány személyes élményemet is szeretném elmondani, amelyek egyre kínzóbb érzéseket keltenek fel bennem.

Az egyik: általános iskolás kisfiam papírgyűjtésben vesz részt. Kisdobos társaival lelkesen viszi a papírokat a MÉH-be, ahol az átvevő ember arra biztatja őket, hogy ne kérjék tőle az ellenértéket, s annak fejében dupla mennyiségű papírról ad számukra igazolást.

Beszélhet a szülő, az iskola bármilyen szépeket az erkölcsről, a nemes vetélkedésről, amely mögött teljesítmény van, ha ilyen élmények érik kisgyerekeinket és már 10 éves koruk előtt azt szívják magukba, hogy érvényesülni mellékutakon lehet.

A másik: a házunkban pontosan a fölöttünk lévő lakásban él egy 15 éves, a veszélyeztetettség minden jegyével rendelkező fiú. Alig kezdte el a szakmunkásképzőt, abbahagyta, mindenféle „cirkuszok” történnek a családban, elhanyagolt külsejű fiatalok csoportosulása és hangoskodása a lakásban. Be kellene avatkozni, ez vitathatatlan. Azonban a családom óv ettől, attól tartanak, hogy majd a gyermekeinken bosszút állnak. És egyébként is rendőri beavatkozásra a helyzet még nem érett meg, az is lehet, hogy ha mégis megtenném, fölöslegesen mélyíteném el a konfliktust.

Azt is érzem, hogy a napokon át eltűrt, a környezet nyugalma zavaró magatartás indulatokat vált ki bennem és nem vagyok biztos abban, hogy tudnék uralkodni magamon. Egyre bizonytalanabb vagyok abban, hogy merjük-e biztatni az embereket arra, hogy a lakókörnyezetükben lépjenek fel a rendbontók, a garázdák ellen. Az ember az érzelmeitől – amikor ennyire érintett az eseményekben – nem tudja függetleníteni magát, ezért hajlok arra, hogy több lehet a kár, mint a haszon.